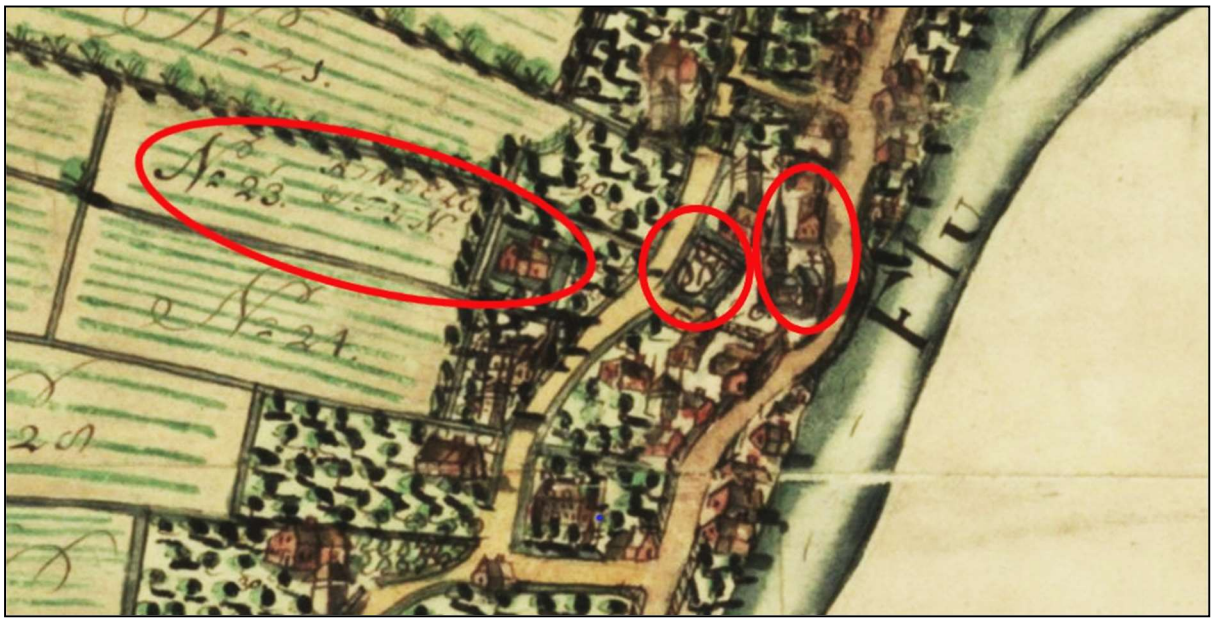
Hofstede Vogelenburch Deil

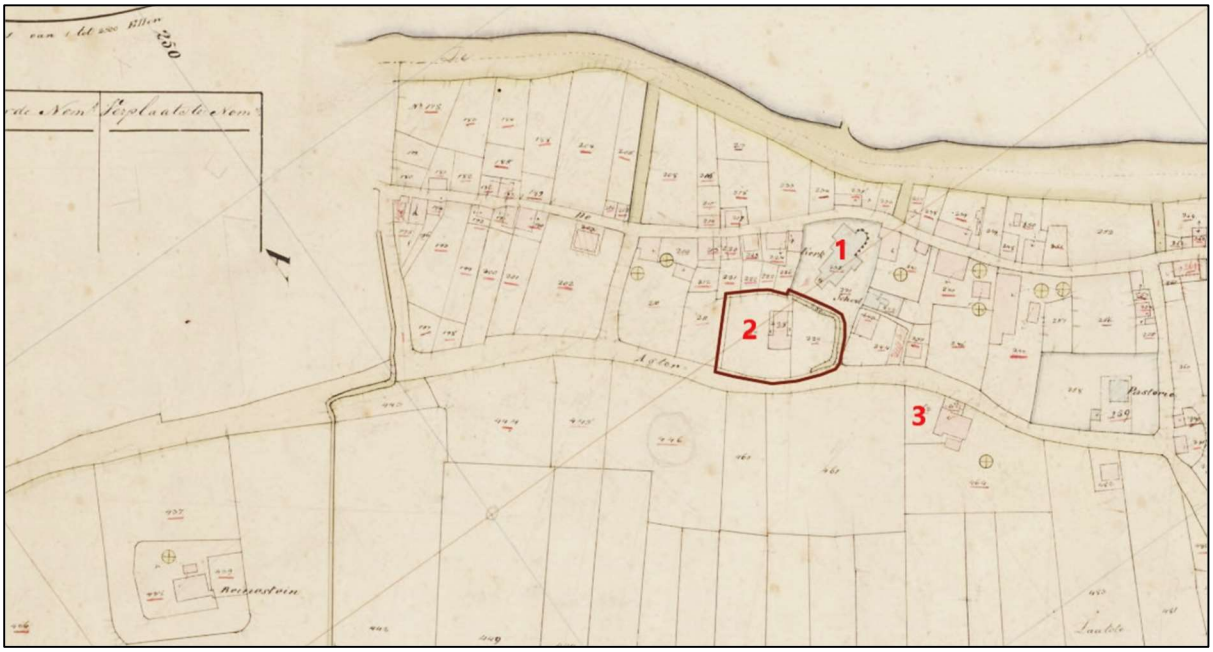
Door A. F. Verstegen

Van de hofstede Vogelenburgh - Vogelenburch - Vogelenburcht is geen afbeelding bekent.

Uitsnede Tiendkaart Deil 1713

Tussen no. 23 Hofstede Ringelestein en de NH-kerk ligt de Hofstede Vogelenburg.

Uitsnede verpondingskaart 1826

1. NH-kerk - 2. Vogelenburch 3. - Ringelenstein

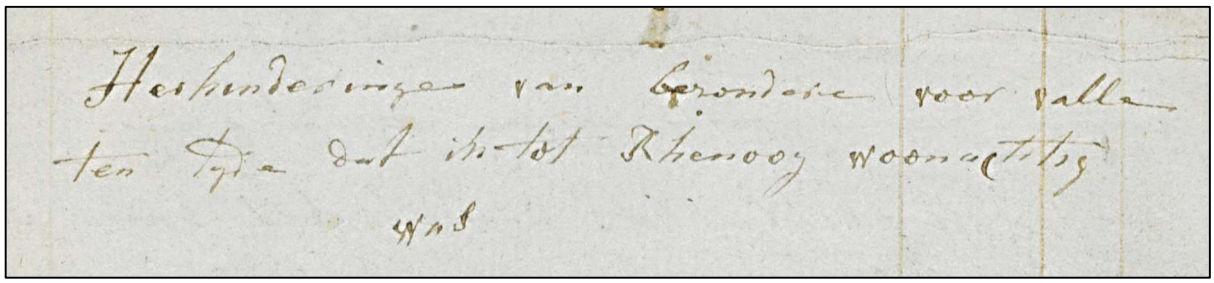

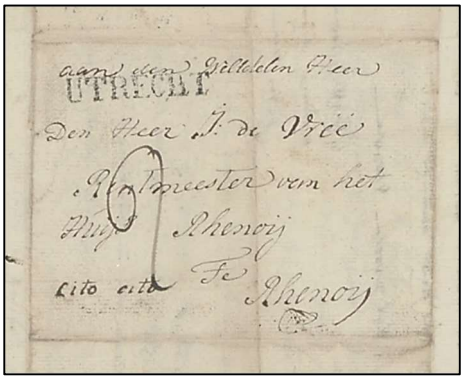
Ringelenstein - Vogelenburcht - NH-kerk 2024

Tijdens mijn tientallen jaren archiefonderzoek ben ik nooit in de leen register kamer boeken (LRK-boeken) van de hertogen van Gelre en graven van Zutphen iets tegengekomen over de Hofstede Vogelenburch en Ringelenstein te Deil. Tot mijn stomme verbazing kwam ik begin 2024 na een grondig onderzoek, in mijn privé archief van ”Huis Acquoy” drie oorkonden uit 1612 tegen, die uit een privé archief kwamen van de ”Hofstede Vogelenburch” te Deil. Hoe kwamen nu deze oorkonde uit Deil terecht in het archief van Huis Acquoy ?

Het archief van Huis Acquoy had de laatste leenman van Acquoy, de heer Jan de Bruijn rond 1800 meegegeven aan de heer Johannes van Vree uit Middelburg, boterkoper en rentmeester van baron Van Speijaard van Woerden. Johannes van Vree woonde op het huis te Rhenoy. Hij maakte aantekeningen over zijn belevenissen in Rhenoy van 1799 tot 1820.

Hij verzamelde alle interessante documenten waar hij de hand op kon leggen, leende soms van eigenaren archieven zonder ze ooit terug te bezorgen. Na zijn overlijden kwam archief van Huis

Acquoy in handen van zijn zoon Franciscus Jacobus van Vree, priester en later bisschop van Haarlem. Via zijn opvolgers kwam het archief van Huis Acquoy in 1996 in bezit van pastoor Godding, van de parochie Lingestreek. Paul van Mook uit Gellicum heeft het archief van Huis Acquoy van pastoor Godding gekregen en geschonken aan het Gelders Archief te Arnhem. Van alle stukken uit dit archief had ik een fotokopie gemaakt. Foto’s maken was destijds nog niet mogelijk.

Begin juni 2024 ontmoette ik de ”jonkvrouw” van Vogelenburcht te Deil en zij vertelde mij dat Vogelenburcht het belangrijkste kasteel geweest moet zijn van Deil. Het stond vlak bij de Linge en de kerk is ernaast gebouwd. Verder vertelde ze mij dat de twee ongehuwden zusters Verbeek op Vogelenburg woonden. In hun testament van de 23e maart 1937 vermaakte zij Vogelenburg aan hun neef Albertus Antonie van Veldhoven. Zijn dochter Sjaan trouwde met Meindert de Bruin uit Gellicum. Zo kwamen de drie oorkonden van Vogelenburg terecht in Gellicum en werden met de stukken uit het archief van Huis Acquoy geschonken aan het Gelders Archief te Arnhem.

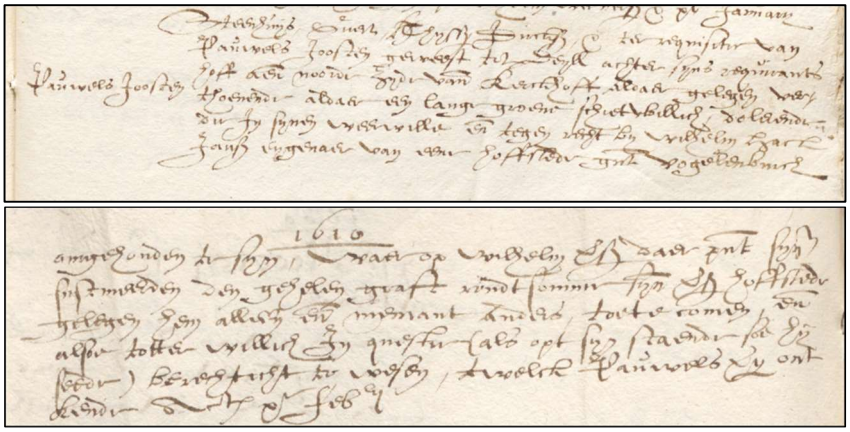
==========

Hofstede Vogelenburg te Deil 1610

Rond 1610 was de hofstede Vogelenburg in bezit van Willem Janszoon Hack. Willem Hack had problemen met zijn buurman Pauwels Joosten en Melis Brentsz. Zij hadden bomen geplant die te dicht stonden bij de erfgrens van Vogelenburg, volgens Willem Hack. Willem Hack had een boom gerooid. Na oplopende pesterijen en ruzie tussen Willem Hack en Pauwels Joosten, spande Willem Hack een proces aan tegen Pauwels Joosten. Op de 10e febr. 1610 verklaarden Geurt Thijszoon en Dirckzoon Steenhuis voor de schepenen van het hoge Gerecht van Deil, dat ze op verzoek van Pauwels Joosten wonende te Deil, zij gezien hadden dat aan de Noordzijde van het kerkhof een wilg was omgehakt van Pauwels Joosten, door Willem Hack eigenaar van Vogelenburg. Willem Hack sustineerde (beweerde) dat de gehele gracht rondom zijn hofstede van hem was, zelfs tot de muur van het kerkhof. Toen hij daarover klaagde dreigden Pauwels Joosten, Willem Hack met een mes te steken. Pauwels Joosten ontkende dat de bomen te dicht bij de erfgrens stonden. Na overleg bleef Pauwels Joosten weigeren om de bomen weg te halen. Volgengs het heiningrecht dardalve (2½) voet (ca. 75 cm.) mogen binnen deze erfgrens geen bomen geplant worden, zo beweerde Willem Hack. Willem Hack eiste dat alle gespoten bomen weggehaald moesten worden. Willem Hack kreeg gelijk van de rechter.

In de civiele rechtspraak boeken van Deil werd dit als volgt opgeschreven.

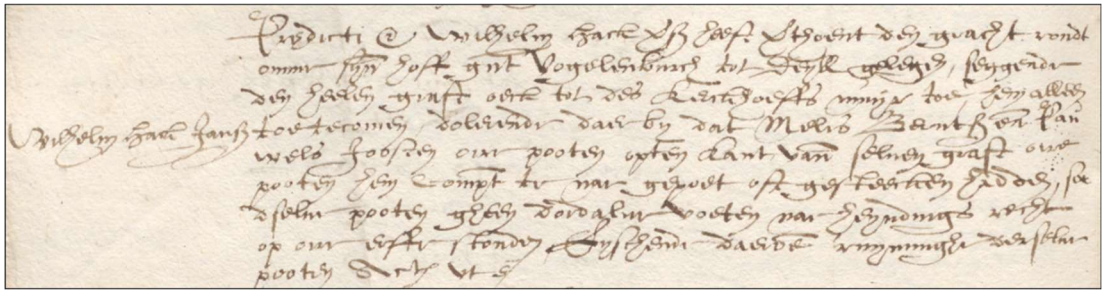
Steenhuijs, Guert Thijsz, Dircksz r (r. repetere, herhalen = verschenen voor de schepenen en verklaarden) ter regnistie (op verzoek) van Pauwels Joosten geweest tot Deijll achter sijns requirants (eisers, Willem Hack) hoff, aen

de noordtzijde van het kerckhoff aldaer gelegen, weer thoen ende aldaer een lange groene schietwillich (boom) dolerende (klaagde) die in sijnen weerwille ende tegen recht bij Wilhelm Hack Jansz eigenaer van een hoffstede gnt (genaamd) Vogelenburch

1610

omgehouden te sijn, waerop Wilhelm Ev (voorschreven) daerover sijnen sustineerden (beweerden) den gehelen graft (gracht) rontsomme sijn Ev (voorschreven) hoffstede hem alleen ende niemant anders toe te comen ende alsoe totte willich in questie fals op 't sijn staendt, soe hij seede, berechticht te weesen, 't welck Pauwels Ev (voorschreven) ontkende. Actum xe febrij (Datum 10e febr.).

Willem Hack vertoonde het bewijs dat de gracht rondom zijn huis van hem was en dat hij dus het recht had om die bomen te verwijderen, volgens het heining recht moet de boom 2½ voet uit de erfgrens gepoot worden. Deze inbreng door Willem Hack werd als volgt geregistreerd.

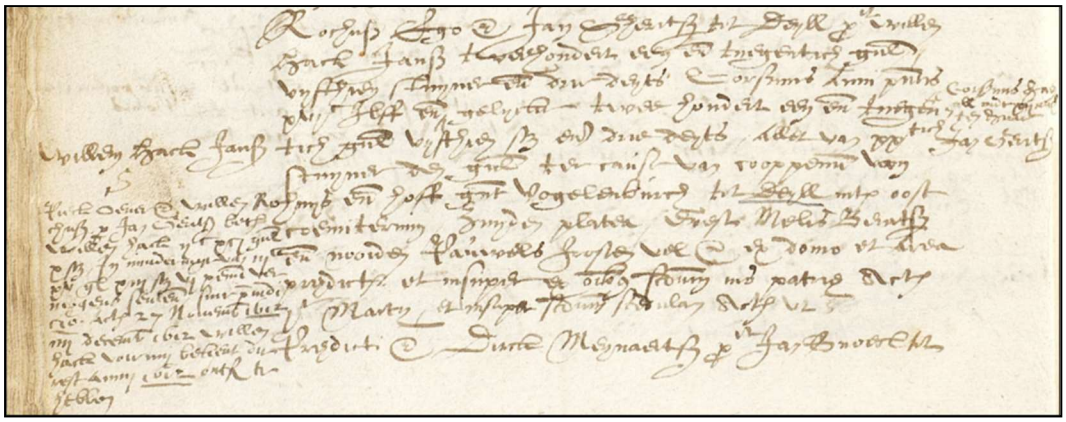

Predicti (voorgaande) r (r. repetere, herhalen = schepenen verklaren dat voor ons verschenen is) Willem Hack Ev (voorschreven) heeft verthoent den gracht rondt omme sijnen hoff gnt. (genaamd) Vogelenburch tot Deijll gelegen, seggende den heelen graft (gracht) oeck tot des kerkchoffs muijr toe hem alleen toe te comen, dolerende (klaagde) daer bij dat Melis Brentsz ende Pauwels Joosten oire pooten opten cant van de selven graft oire pooten hem, comparant, te nae gepoet oft gesteecken hadden, soe deselve pooten gheen dardalve (2½) voeten nae heijndnings rechten op oir erffe stonden. Eijsende daermede ruijminghe derselve pooten. Actum Ut s (Ut supra als boven).

Een maand later op de 6e maart 1610 verkoopt Willem Hack Vogelenburch aan Jan Gerrisz inwoner van Deil. In de verkoopakte staat dat Jan Gerritsz betaald heeft 221 gulden 15 stuivers en drie duiten (221-15-3) als aanbetaling. De rest 291 gulden, 15 stuivers en drie duiten (291-

15-3) zal betaald worden met kerstmis 1611. Verder staat er in de akte dat Vogelenburch conveniënt (gelegen) is te Deil, Oost het kerkhof, Zuiden de openbare weg, West Melis Brentsz en Noorden Pauwels Joosten. Was ondertekend door Willem Cuijck van Meteren en Eimert Aertsz, schepenen van Deil op de 6e maart 1610.

In onderstaande akte, met vele afkortingen en Latijnse woorden, kunt u lezen hoe de schepenen van Deil dat in 1610 opschreven.

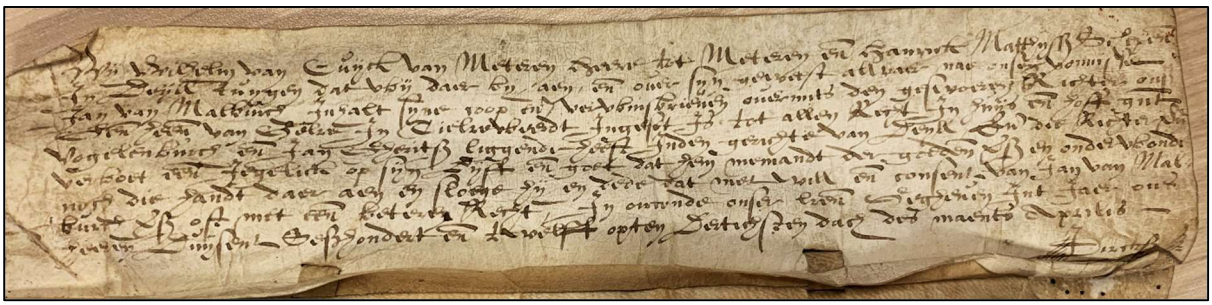
Uitsnede uit het volontaire boek van Deil

Rochusz Ex (voorschreven) r (r repetere, schepenen Cuijck van Meteren en Emert Aertz tuigen dat voor ons verschenen is) Jan Gerritsz tot Deijll p it (promisitit = hij beloofde) Willem Hack Jansz twee hondert een en 't negentich gulden vijfthien stuijvers en drie deyts (duiten) Corssmis (kerstmis) anni (in het jaar) primis (eerstvolgend) XVIc (16 hondert) elff (1611) ende gelijck twee hondert een ende twintich gulden vijfthien stuijvers ende drie deyts (duiten) allen van xxtich (20) stuijver den gulden, ter cause (ter zake) van cooppenninghen voor huijs ende hoff gnt (genaamd) Vogelenburch tot Deijll cntp (conveniënt = gelegen) Oost coemiterium (kerkhof) Zuijden platea (straat) ende West Melis Berntz ende Noorden Pauwels Joosten vel r (r repetere, vel que de jure = of wie met recht daar naast geland mogen zijn) et domo et livea preditie et insupre et etc. (Latijn) zonder inboedel. Actum Ut r (Ut Supra = als boven, r. repetere, schepenen getekend de 6e maart 1610).

Met kerst 1611 had Jan Gerritsz de tweede termijn van 291 gulden, 15 stuivers en drie duiten (291-15-3) moeten betalen. Hij blijft in gebreke. De koop wordt gewezen (koopcontract wordt veranderd). Rechter Van Gelre uit de Tielerwaard geeft Jan Gerritsz op de 30e april 1612 uitstel van betaling, op het huis en hof Vogelenburch. Hij mag het openstaande bedrag in twee termijnen voldoen en wel op St. Jans- en St. Jacobs dag, eerstkomende (24e juni en 25 juli 1612).

Op dezelfde dag krijgt Jan Gerritsz het gewijzigde koopcontract (oorkonde) van landbode Jan van Malburch.

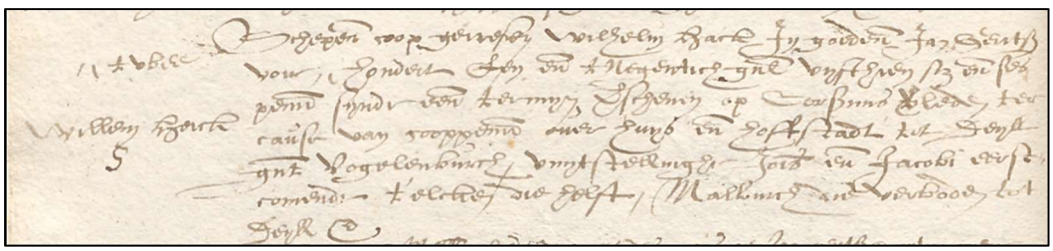
De oorkonde die de landbode Jan van Malburch bracht bij Jan Gerritsz.

Oorkonde uit het archief Huis Acquoy

Wij Wilhelm van Cuijck van Meteren Heere tot Meteren ende Hendrick Matthijsz Schepenen in Deyll tuijgen dat wij daer bij aen ende over sijn geweest alwaer nae onsen woninge van Jan van Malburch inhalt sijne coop ende verwinsbrieven (acte met beschrijving van Vogelenburch) onvermits den gesworen (beëdigde) Richter onse den Heere van Gelre in Tielerwaerdt ingeset is tot allen regt in huijs ende Hoff gnt (genaamt) Vogelenburch ende Jan Gerritsz liggende heeft inden gerichte van Deyll en die Richter &v (voorschreven) verboet (verbood) een iegelicke op lijff eijsch ende goet dat hem niemandt de goeden (goederen) &v (voorschreven) en onderwonde noch die handt daer aen en sloege hij en dede dat met will en consent (goedkeuring) van Jan van Malburch &v (voorschreven) of met een beteren Recht. In oorconde onser segelen Int jaer ons Heeren Duijsent seshondert en twaeleff opten derlichste dach des maents Aprilis (30 april 1612).

Uitstel van betaling gegeven aan Jan Gerritsz door de rechter, werd door de schepenen van Deil geregistreerd op de 30e april 1612 in het civiele boek van 1607-1613.

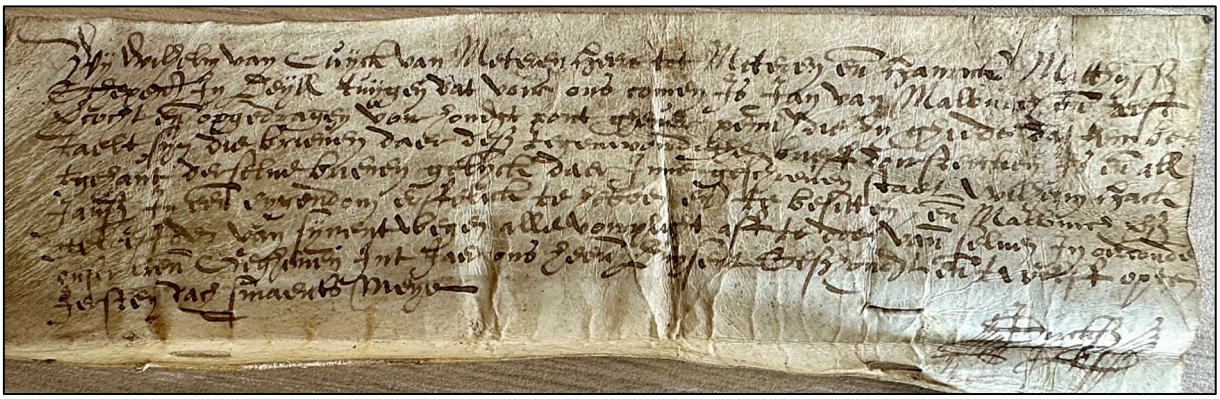

Uitsnede uit civiele boek van het hoge gerecht van Deil

Schepenen coop gewesen Wilhelm Hack in goederen Jan Geritsz voir hondert een ende t negentich gulden vijfthien stuivers ende ses penningen, sijnde eenen termijn verschenen op Corssmis verleden, ter cause (zake) van cooppenningen over huijs ende hoffstadt tot Deijll, gnt (genaamd) Vogelenburch, uijtstellinghe Jans en Jacobi (24 juni en 25 juli) eerst comende 't elcken die helft. Malburch dan landboden tot Deijll r (r. voorschreven schepenen datum als boven, xxx april 30-4-1612.

Verder zijn er nog twee meningsverschillen tussen Willem Hack en Jan Gerritsz. Jan Gerritsz eist de verwinbrieven van Vogelenburch (eigendomsbewijzen) die Willem Jansz Hack volgens het landrecht moet geven, terwijl Willem Jansz Hack nog gederfde rente-inkomsten eist van Jan Gerritsz. Rechter Van Gelre had Willem Jansz Hack gecondemneerd (veroordeeld) tot het afstaan van de verwinsbrieven van Vogelenburch. De landbode Jan van Malburch had deze verwinsbrieven verkocht voor honderd gave penningen. Jan Gerritsz kreeg deze verwinsbrieven en betaalde de laatste termijn van Vogelenburch. In de koopakte van de 6e maart 1610 staat in de kantlijn geschreven:
Schepenen r (verklaren dat) Jan Gerritsz betaelt Willem Hack gedaen Actum 27 November 1612. nu bekent 1612 Willem Hack voir mij bekent de rest (laatste termijn plus rente) Junij 1612 ontvangen te hebben.

Hieronder de oorkonde waarin staat dat dat Jan van Malburch de verwinsbrieven van Vogelenburch heeft overgedragen aan Jan Gerritsz en de akte waarin staat dat Jan Gerritsz eigenaar geworden is van Vogelenburch.

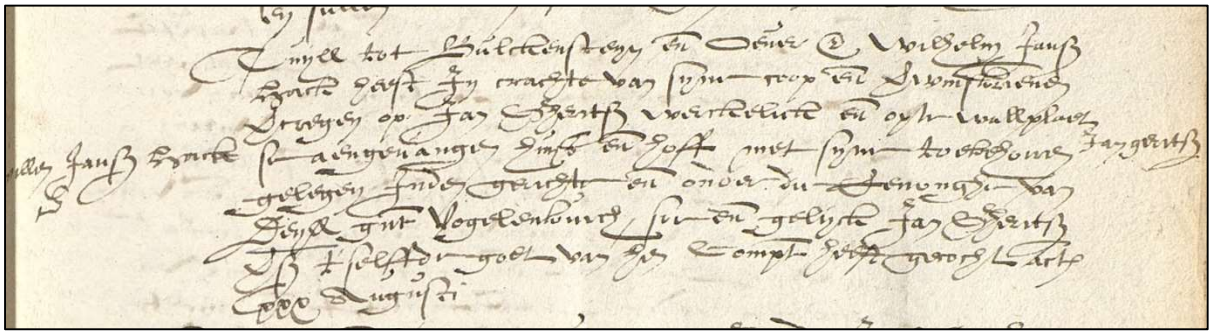

Oorkonde uit archief huis Acquoy 1612

Wij Willem van Cuijck van Meteren Heere tot Meteren en Hendrick Matthijsz Schepenen in Deyll tuijgen dat voor ons comen is Jan van Malburch en heeft vercogt en opgedragen voor hondert pount ghever (gave) penningen die hij

ghiede (verklaarde) dat hem betaelt sijn die brieven daer dese tegenwoordelijcke brieff doorsteken is en all 't gehant derselve brieven gelijck daer inne geschreven staet Wilhelm Hack Janz. in een eijgendom en erffelijck te hebben en te besitten en Malburch &c (voorschreven) geloiffden (beloofde) van sijne wegen alle voirplicht aff te doen van selve. In oorconde onser briev segelen Int jaer ons Heer Duijsent ses honder en twaelff op den sestiende dach des maents Meye (16 mei 1612).

Het nieuwe koopcontract dat Willem Hack Jansz Vogelenburch verkocht heeft aan Jan Gerritsz werd door schepenen van Deil, Van Tuyll en Oever in het volontaire boek (1609-1613) van Deil op de 30e aug. 1612 geregistreerd.

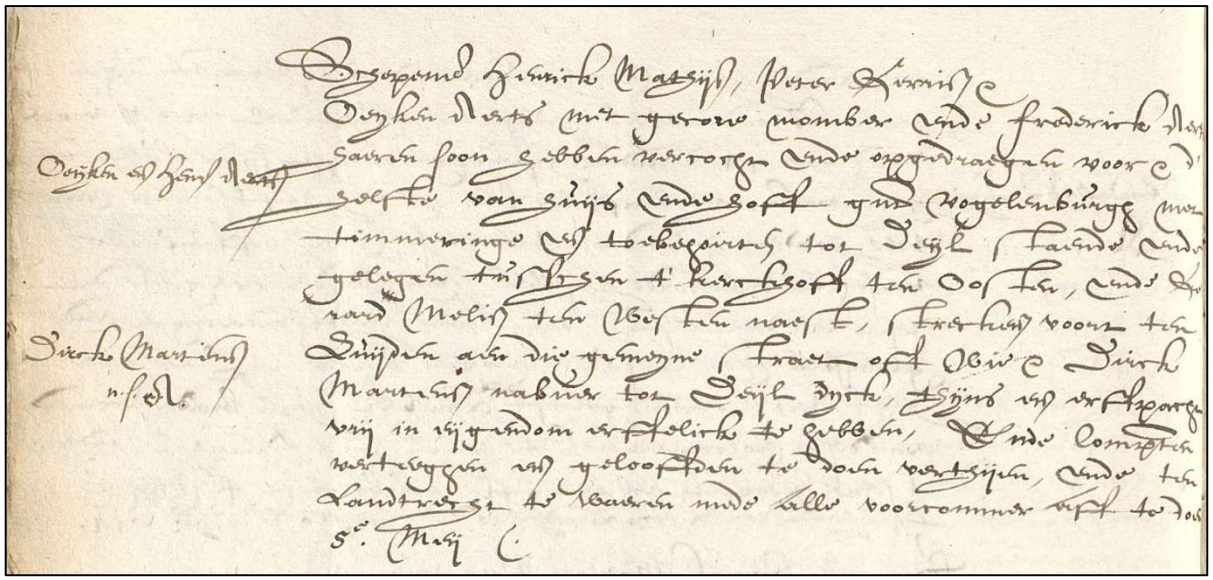
Uitsnede uit volontaire rechtspraak Deil, koopcontract Vogelenburch

Willem Janz Hack S (getransporteerd en in volle eigendom overgegeven)

Tuijll tot Bulckensteijn ende Oever r (r. repetere, Schepenen verklaren dat voor ons verschenen is) Wilhelm Janz Hack heeft in crachte van sijne coop ende verwinsbrieven vercregen op Jan Gerritsz werckelick en opte wallplaetse (walplaats betekent, apart staand huis) aengevangen Huijs en Hoff met sijne toebehoiren gelegen inden gerigte en onder de eenonghe (rechtsgebied) van Deijll genaemt Vogelenburch soe en gelijck Jan Gerritsz voorschreven 't selfde goet van hem comparant (Willem Jansz Hack) heeft gecocht Actum xxx Augusti 1612

Eind goed al goed.

In 1630 is de weduwe Oeijcken Aerts eigenaresse van Vogelenburch. Haar momber (voogd) verkoopt voor Oeijcken en haar zoon Frederick Aerts Vogelenburch op de 5e mei 1630 aan Dirck Martens nabuur (haar buurman) te Deil. De verkoop prijs wordt niet vermeld.

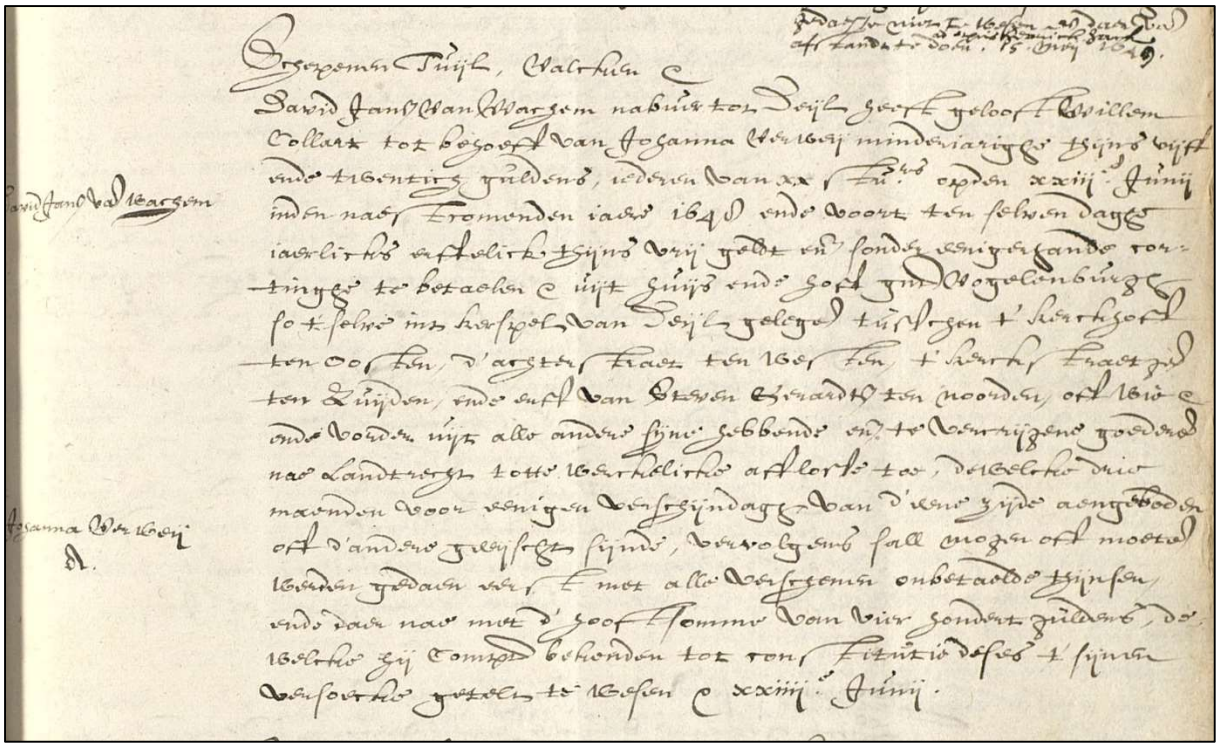
Koopakte 1630

Schepenen Hendrick Matthijsz, Peter Lawick r (verklaren dat voor hen verschenen zijn) Oeijcken Aerts met haeren momber ende Frederick Aerts haeren soon hebben vercogt ende opgedragen voor c (de somma van) helfte van huijs ende hoff gnt. (genaamd) Vogelenburgh met betimmeringen ende toebehoiren tot Deijl staende ende gelegen tusschen 't kerkhoff ten Oosten ende Gerard Melisz ten Westen naest, streckende voorschreven ten Zuijden aen die gemeijne straet ofte wie r (met recht daarnaast geland zijn). Dirck Martens nabuur tot Deil, dijck, thijns en erfpacht vrij in eijgendom erfelijck te hebben en te besitten. Ende Comparanten vertegen (zien er vanaf) ende geloofden (beloofden) te doen verthijen (afstand doen) ende ten Landrecht te waeren ende wille voorcomen recht te doen 5e Maij c (was getekend schepenen voornoemd 1630).

In 1647 beloofd David Jan van Wachem nabuur van Deil, Willem Collart voogd van de mindejarige Johanna Verweij, 25 gulden erfloste (lijfrente) per jaar uit te keren uit huis en Hof Vogelenburg. De eerste betaling zal plaats vinden op de 23e juni 1648. Drie maanden voor de betaaldag kan op verzoek van David Jansen of Willem Collart de hoofdsom van 400 gulden uitbetaald/geeist worden.

Deze akte van overeenkomst werd door de schepenen Van Tuyll en Wachem, gepasseerd en afgegeven aan David van Wachem en Willen Collart op de 23e juni 1647. De akte werd geregistreed in het Geloftesignaat (1536-1811) van Deil

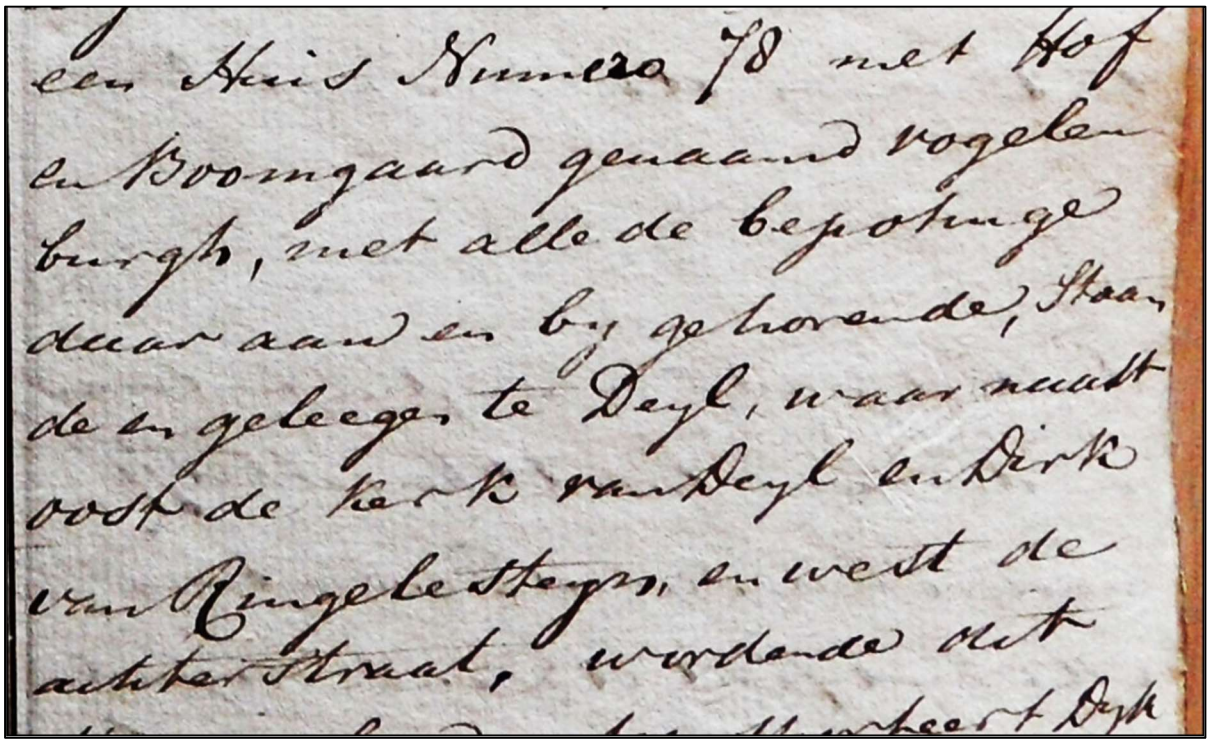
Hieronder de geregistreerde akte uit het Geloftesignaat.

Schepenen Tuijl, Wachem c (tuigen dat voor ons verschenen is) David Jan van Wachem nabuur van Deijl en heeft geloofdt Willem Collart tot behoeft van Johanna Verweij minderjarige thijns vijff ende twintig guldens iedereen van xx stuijvers op den xxiii Junij in den naest comende jaere 1648 ende voorts ten selven dagh jaerlicks erfelick thijns vrij geldt en sonder eeniger hande cortingen te betaelen c uijt huijs ende Hoff gnt. (genaamd) Vogelenburgh so 't selve inde kerspel van Deijl gelegen tusschen 't kerkhoff ten Oosten den Achterstraet ten Westen de Kerkstraet en ten Zuijden ende Oost van Steven Geraerdts ten Noorden off te wie c (met recht daar naast geland mocht zijn) ende worden uijt alle andere sijne ende vorden uijt alle andere sijne hebbende en te vercrijgene goederen nae Lantrecht totte werckelijcke erfloste toe derwelcke die maenden voor eenigen verschijningsdagh van de eene zijde aengeboden off de andere geëijschts sijnde vervolgens sall mogen off moeten werden gedaen eerst met alle verschenen onbetaelde thijnsen ende daer nae moet de hoofdsomme van vier hondert guldens de welcke hij comparant behouden tot constitutie (landrecht, grondwet) deses 't sijnen versoecke gestelt te wesen c (was getekend schepenen Tuijl en Wachem) xxiiii Junij 1647.

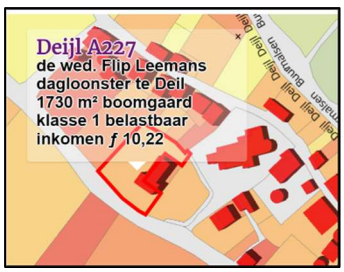
1812.

Voor Hugo Christiaan Beijerman, Keizerlijke notaris te Geldermalsen compareerde Aart van Lackerveld landman wonende te Geldermalsen en zijnen Huisvrouw Pietronella van Wachem, dewelke verklaarden uit de hand verkogt te hebben en in eigendom te cederen en over te dragen aan Filip Leemans landman wonende te Deil Huis no. 78 met hof en Boomgaard genaamd Vogelenburgh staande en gelegen te Deil. Oost de kerk van Deijl en Dirck van Ringelensteijn en West de Achterstraat voor de somma van 500 gulden etc. Gepasseerd de 2e dec. 1812.

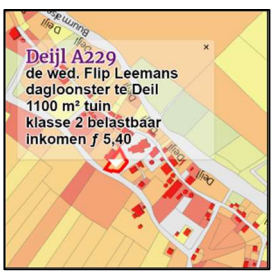

Uitsnede transportakte van notaris Hugo Christiaan Beijerman te Geldermalsen

In 1832 is de wed. Filip Leemans nog eigenaar van Vogelenburg. Het kadaster is reeds ingevoerd door Napoleon en het huis en de grond erom hebben een nummer gekregen.
Vogelenburg heeft 4 perceel nummers A227 boomgaard, A228 huis er erf, A229 tuin en A230 water (gracht).

Van de zeven ”kastelen” van Deil, Bulckenstein, Palmesteyn, Schonestein, Reinestein, Backerbos, Vogelenburch en Ringelestein, is Palmesteyn in 2024 herbouwd. Ringelenstein en Vogelenburch waren eerder herbouwd.

Palmesteyn 2024

Ringelestein 2024

Vogelenburcht 2024

Tenslotte veel medewerking heb ik mogen ontvangen van dhr. D. G. van Maren uit Tiel, die geholpen heeft bij het zoeken en transcriberen van de stukken. Dick heel veel dank.

Acquoy 2024 © A. F. Verstegen, CC-BY